

UNIVERSITETET I OSLO
DET JURIDISKE FAKULTET

BARNE- OG LIKESTILLINGSDEP.
Arkivkode: 322.00
Dato: 4/9-06
Saksnr: 200603051-021

Barne- og likestillingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Norsk senter for menneskerettigheter
P.b. 6706 St. Olavs plass
NO-0130 Oslo
Universitetsgt. 22-24

Telefon: +47 22 84 20 01
Telefaks: +47 22 84 20 02
E-post: info@nchr.uio.no

Nettadresse: www.humanrights.uio.no

Dato: 1. september 2006
Deres ref.: 200603051
Vår ref.: 06/11285

Høring – utkast til endring i forskrift til partnerskapsloven - Forslag om å gi godkjente vigslere i livssynssamfunn kompetanse til å registrere partnerskap

1. Innledning

Det vises til Barne- og likestillingsdepartementets høringsbrev av 3. juli 2006 om *utkast til endring i forskrift til partnerskapsloven - Forslag om å gi godkjente vigslere i livssynssamfunn kompetanse til å registrere partnerskap*. Nedenfor følger høringsuttalelse fra Norsk senter for menneskerettigheter (SMR). Uttalelsen er også sendt pr e-post i dag (postmottak@bld.dep.no).

SMR er Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter (NI) (jfr. kgl. res. av 21. september 2001). SMR er som Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter gitt en særskilt rolle for å sikre at de internasjonalt vedtatte menneskerettighetsnormer respekteres og oppfylles av norske myndigheter. Utarbeidelse av høringsuttalelser ved myndighetsinitiativ er av betydning for menneskerettighetenes stilling i Norge, er et sentralt ledd i SMRs virksomhet som nasjonal institusjon.

SMR ønsker med dette å uttrykke sin støtte til forslaget om endringer i forskrift til partnerskapsloven.

SMR vil videre peke på viktigheten av at departementet i arbeidet med den pågående utredningen om en felles ekteskapslov for heterofile og homofile par, foretar en grundig vurdering av de forhold som berører menneskerettighetskonvensjoner Norge er forpliktet av.

2. Forholdet til menneskerettighetskonvensjonene

Det er i høringsbrevet foreslått å gi godkjente vigslere i livssynssamfunn kompetanse til å registrere partnerskap. Godkjente vigslere har i dag kun rett til å foreta livssynsorientert vigsel av heterofile par, jf ekteskapsloven § 12. Som det fremgår av departementets redegjørelse for gjeldende rett, likestilles således ikke homofile og heterofile når det gjelder retten til å inngå ekteskap.

Det følger av det alminnelige menneskerettslige prinsipp om likebehandling og ikke-diskriminering at homofile har krav på samme levevilkår som andre og at denne gruppen ikke skal utsettes for diskriminering. Prinsippene kommer blant annet til uttrykk i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK)¹ og i FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP)², som begge er del av norsk lov gjennom menneskerettsloven §§ 2 og 3³. Det er imidlertid ingen av

¹ Europarådets konvensjon om beskyttelse av menneskerettigheter og de grunnleggende friheter 4. november 1950.

² FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter 16. desember 1966.

³ Lov 21. mai 1999 nr 30 om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Norsk senter for menneskerettigheter

menneskerettighetskonvensjonene som gir homofile et særlig vern mot diskriminering. Homofiles vern mot diskriminering følger av konvensjonenes generelle bestemmelser. EMK artikkel 14 forbyr diskriminering når det gjelder de konvensjonsvernedede rettigheter. SP har et generelt forbud mot diskriminering i artikkel 26, og denne bestemmelsen gjelder i motsetning til EMK artikkel 14 ikke bare de konvensjonsbeskyttede rettigheter.

Retten til familieliv og retten til å inngå ekteskap er nært beslektede rettigheter. Retten til respekt for familieliv og privatliv, herunder seksuelle forhold, er beskyttet av EMK artikkel 8. EMK artikkel 12 beskytter retten til å inngå ekteskap. Retten til respekt for familieliv er beskyttet i SP art 17, mens retten til å inngå ekteskap fremgår av SP art 23 (2) og (3).

Retten til privatliv og familieliv er også knyttet til retten til tanke-, samvittighets- og religionsfrihet. Denne retten er beskyttet av EMK artikkel 9 og SP artikkel 18. Dette har betydning både i relasjon til homofiles rett til å velge vigselform på lik linje med heterofile, samt i relasjon til godkjente vigsleres rett til å foreta livssynsorientert vigsel av homofile (ikke-diskriminering mellom tros- og livssynssamfunn).

Spørsmålet om hvorvidt retten til å inngå ekteskap bare gjelder personer av motsatt kjønn har i konvensjonspraksis etter EMK vært oppe i to forskjellige situasjoner; i forhold til transseksuelle og i forhold til homofile. Den europeiske menneskerettighetsdomstol (EMD) har tolket EMK artikkel 12 slik at bestemmelsen bare beskytter den tradisjonelle form for ekteskap, med det menes ekteskap mellom to personer av ulikt kjønn. Homofiles rett til å inngå ekteskap er dermed ikke beskyttet av konvensjonen.

Norsk rett gir her homofile et bedre vern enn etter EMK. Denne gruppen kan inngå partnerskap som i all hovedsak gir de samme rettsvirkninger som ekteskap. At Norge gir individer rettigheter utover hva som følger av konvensjonen er positivt. Forslaget om utvidelse av hvem som har kompetanse til å forestå vigslers av homofile er en styrking av homofiles rettigheter, da registrert partnerskap i større grad likestilles med ekteskap med hensyn til vilkår for inngåelse. Dette er et viktig skritt i retning av formell likestilling mellom homofile og heterofile, noe som også vil bidra til å øke den reelle likestillingen.

Videre vil SMR påpeke at EMDs tolkning av konvensjonen for så vidt gjelder homofiles rettigheter, har vært dynamisk. EMD har i enkelte avgjørelser uttalt at retten for homofile til å inngå ekteskap bør være beskyttet.⁴ Selv om EMD har innrømmet statene skjønnsmarginer når det gjelder homofiles rett til å inngå ekteskap, ser konvensjonspraksis ut til å utvikle seg i retning av å godta mindre grad av forskjellsbehandling av homofile. Det er viktig at Norge følger med i denne utviklingen. Forslaget til endring i forskrift til partnerskapsloven gjør at Norge ikke bare følger, men også ligger i forkant av utviklingen, noe som fra et menneskerettslig perspektiv må berømmes.

3. Avslutning

SMR presiserer betydningen av at menneskerettslige aspekter blir grundig vurdert av norske myndigheter ved utarbeidelsen av ny lovgivning. Dette er særlig viktig ettersom Stortinget i 1999 gjennom menneskerettsloven vedtok at blant annet EMK og SP skal gjelde som norsk lov og skal ha forrang foran annen norsk lovgivning ved motstrid.

Det er således SMRs ønske at departementet i arbeidet med den pågående utredningen om en felles ekteskapslov for heterofile og homofile par, som det henvises til i departementets høringsbrev, foretar en vurdering av aktuelle menneskerettslige problemstillinger knyttet til de aktuelle lovendringer som vil bli

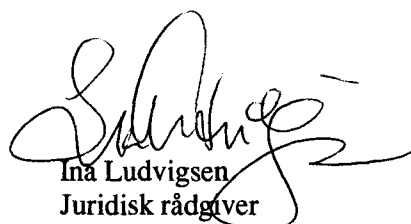
⁴ Se Harris, O'Boyle, Warbrick, "Law of the European Convention on Human Rights", London 1995, side 439, jf. henvisningen til uttalelse fra dissenterende dommer i *W vs. Storbritannia No 11095/84*.

Norsk senter for menneskerettigheter

vurdert. Departementet bør fange opp relevante menneskerettslige aspekter, slik at man får vurdert og avklart at norsk intern rett ikke strider mot de internasjonale forpliktelser Norge er bundet av. Dette vil også være med på å styrke bevisstheten rundt menneskerettslige problemstillinger i Norge.

Med vennlig hilsen

Geir Ulfstein
Direktør

Ina Ludvigsen
Juridisk rådgiver